

## – Jeg ble imponert over demenslandsbyen

Stavanger og flere andre kommuner i Norge bygger nå demenslandsbyer, der folk med demens kan bo i små enheter og leve mer hjemlig enn hva som er mulig på et sykehjem.



For ti år siden ble verdens første demenslandsby etablert i et ombygget sykehjem i Weesp i Nederland. Landsbyen, som fikk navnet De Hocheweys, har som mål å la mennesker med demens leve et så normalt liv som mulig. Tanken er at kjente omgivelser med friere rammer sparer dem for unødig stress og gir dem nødvendig stimuli for et så godt liv som mulig.

Landsbyen består av hjemlige omgivelser med selvforklarende steds- og gatenavn, ansatte i sivile klær og ulåste dører. Beboerne kan gå på butikken, til frisøren, spise ute og de kan velge mellom ulike kulturtilbud. De er fordelt i boenheter som er utformet til å ligne på det de er vant til, enten de kommer fra storbyen eller har mer tradisjonell bakgrunn. I hver enhet er

det 7 beboere som har noenlunde samme bakgrunn og interesser – disse spiser sammen og deltar på mange av de samme aktivitetene.

Ledelsen i demenslandsbyen erfarer at det store flertallet av beboerne er mindre stresset og urolige enn andre med demens. De er i bedre fysisk form og er lettere til sinns.

**“ Her lever man sitt eget liv i så stor grad som mulig, i omgivelser man kjenner igjen.**

– Eloy Van Hal, stifter av De Hochewey

## **Til fordel og avlastning**

Hjemme i Norge kjenner mange pårørende på frustrasjon knyttet til behandlingstilbudet til deres kjære med demens. Historiene er mange. Vi hører om de unge demente som ikke får et alderstilpasset tilbud blir sittende inaktive med mennesker som langt eldre enn dem selv. Vi hører om de fortvilte pårørende som ser at en ensom tilværelse på sykehjem foran TV-en gjør trolig at sykdommen utvikler seg raskere enn nødvendig.

Nevrologene minner de pårørende om at de syke trenger stimuli. De trenger å snakke med folk. De må komme seg ut og de må få oppleve ting. Det er vanskelige, om ikke umulige, krav å leve opp til på et sykehjem.

## **Ikke bare positivt**

Men landsbytanken har møtt motstand både fra enkelte politikere og Demensforeningen i Stavanger: Dagny Sunnanå Hausken, ordfører i Rennesøy kommune, som nå blir innlemmet i Stavanger, undres på om dette er rett bruk av penger så lenge det er ventelister på sykehjems plass i Stavanger.

Hun sier i Stavanger Aftenblad at hvis «pasienter med demens er i såpass god form at de har utbytte av å gå i teater eller handle i butikk, synes jeg vi må kunne ta dem med i de samme butikkene som vi andre bruker».

## **Ladet ord**

Og Demensforeningen i Stavanger sier i et brev at bruken av ordet demenslandsby «etterlater inntrykk av at de demente ikke har en naturlig plass i samfunnet, men må plasseres utenfor». «Målet må være et mer demensvennlig samfunn, ikke egne samfunn for personer med demens». Demensforeningen mener at et bo- og aktivitetssenter heller bør legges i egne hus i sentrum og i bydelene, i nær tilknytning ulike aktiviteter som personer både med og uten demens kan delta i.

Marit Hølland Paulsen som i sin tid startet Pårørendesenteret i Stavanger, og som har vært kommunalpolitiker i mange år, er derimot positiv til en demenslandsby:

– Jeg har besøkt den såkalte demenslandsbyen i Nederland, og ble imponert over hva jeg så. Vi trenger et differensiert tilbud til personer med demens, men det er viktig at Stavanger lager sin egen modell tilpasset våre muligheter.

– I utgangspunktet vil vi at personer med demens skal bo hjemme lengst mulig, med tilbud om dagsenter og hjemmesykepleie som sørger for at folk får i seg mat og medisiner. Jeg tenker at personer med demens må bo hjemme så lenge de kan, og så lenge pårørende føler de greier oppgaven. Demenslandsbyen er aktuell når personer med demens blir for utrygge og engstelige til å være hjemme, når de pårørende ikke orker mer, når alle muligheter er prøvd ut uten å gi en tilfredsstillende situasjon for den demensrammede og familien, sier hun.

**“ Vi trenger et differensiert tilbud til personer med demens, men det er viktig at Stavanger lager sin egen modell tilpasset våre muligheter.**

– Marit Hølland Paulsen

I en slik situasjon kan opplegget i en demenslandsby bety at personer med demens på mange måter lever slik de har gjort før. På sykehjem blir mange sittende passive. I demenslandsbyen vil de bo i små enheter, med fem, seks personer i hver, de må delta så langt de kan i å lage mat, det er tilbud om ulike aktiviteter, de kan rusle rundt, forteller Marit Hølland Paulsen.

Hun sier også at det er viktig å plassere personer i de små enhetene slik at de har mulighet til å trives sammen. Dessuten bør personer med demens komme før de er fysisk og psykisk helt nedkjørt. Men samtidig må personer som er i demenslandsbyen, få bo der helt til de dør; en flytting er svært forvirrende.

### **Kan ikke være basert på frivillig innsats**

Marit Hølland Paulsen er spent på hvordan kommunen vil legge opp bemanningsplanen. I Nederland var det omtrent like mange frivillige som fast ansatte i demenslandsbyen. I Norge, der langt flere kvinner er i full jobb, er slike frivillighetsbaserte opplegg vanskelig å tenke seg, sier hun.

### **Ut av tunet, inn i hagen**

Mange synes demenslandsby er et belastet ord: I Stavanger har politikerne nå bestemt at demenslandsbyen ikke skal hete demenslandsby lenger. Navnet har blitt Ramsvighagen senter for demens.

Bakgrunnen er at det nye senteret skal ligge på samme sted som Ramsvigtunet sykehjem og bofellesskap ligger i dag. Senteret vil både på grunn av den bygningsmessige utformingen, og på grunn av driftsmodellen være noe nytt i Stavanger kommune. Derfor sier rådmannen i saksframlegget at det bør velges et annet navn som markerer at noe nytt oppstår.

Dermed ble navnet Ramsvikhagen: «Et betydelig uteareal til disposisjon for beboerne vil bære preg av en hage som inviterer til aktivt bruk samtidig som den skal være til pryd. Begrepet hage gir for de aller fleste mennesker en positiv assosiasjon. En ønsker at beboere og andre skal få gode opplevelser ved senteret», står det i sakspapirene.



Tekst:

**Marie Rein Bore**

Journalist